

Άννα Κόλτσιου-Νικήτα
Καθηγήτρια της Αρχαίας Ελληνικής
της Ιουδαϊκής και Χριστιανικής γραμματείας.

Αντικείμενο διδακτικής ενότητας:
Ζητήματα μετάφρασης των ιερών κειμένων.

Περιεχόμενο

Το θέμα της μετάφρασης των ιερών κειμένων αποτελεί ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο, δεδομένου ότι στα κείμενα αυτά προέχει η μοναδικότητα και η απόλυτη ισχύς του πρωτοτύπου. Τα ερωτήματα που τίθενται είναι αν πρέπει να μεταφράζονται και πώς. Στο πρώτο ερώτημα διακρίνεται μια πολύ επιφυλακτική στάση η οποία συνδέεται συχνά με την αντίληψη περί ιεροπρεπών γλωσσών και συνιστά ουσιαστικά την αποφυγή της μετάφρασης, εφόσον ακόμη και αν είναι δυνατόν να μεταφράσουμε τη λέξη, δεν είναι εφικτό να διατηρηθεί η δύναμη που εμπεριέχεται στην πρωτότυπη λέξη. Στο δεύτερο ερώτημα προβάλλεται η αναγκαιότητα της απόλυτα πιστής προσκόλλησης στο πρωτότυπο.

Με βάση αυτή τη θεωρητική τοποθέτηση, στην εν λόγω διδακτική ενότητα παρουσιάζονται στο πρώτο μέρος η ιστορία της μετάφρασης των ιερών κειμένων και στη συνέχεια ειδικά ζητήματα που σχετίζονται με τη μετάφρασή τους. Μεταξύ αυτών είναι η κριτική στάση και η αμφισβήτηση των υπαρχουσών μεταφράσεων, οι επανειλημμένες μεταφραστικές αποδόσεις των ίδιων κειμένων, η δυσπιστία και η καχυποψία έναντι των μεταφραστών, οι ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και προκαταλήψεις, η απαίτηση για απόλυτη πιστότητα και δογματική ακρίβεια.

Σε ένα δεύτερο μέρος γίνεται λόγος για τη μεταφραστική προβληματική που συνδέεται ειδικά με τα λειτουργικά κείμενα της ελληνόφωνης ορθόδοξου εκκλησίας και συγκεκριμένα για τα επιχειρήματα που έχουν διατυπωθεί υπέρ και κατά της μετάφρασης, τη θέση της Εκκλησίας στο θέμα αυτό, τις συγκεκριμένες δυσκολίες που προκύπτουν λόγω του ρυθμού και της μουσικότητας των κειμένων αυτών, τα ιδεολογικά προβλήματα που συνυφαίνονται με τη μετάφραση. Τέλος, τίθεται το

πρόβλημα της κατανόησης των λειτουργικών κειμένων σήμερα και κατατίθενται κάποιες προτάσεις για την αντιμετώπισή του, όπως η σύνταξη υπομνημάτων, οι δίγλωσσες εκδόσεις, η ποιμαντική μέριμνα για την ενημέρωση του εκκλησιάσματος και η συνειδητοποίηση ότι η μετάφραση μπορεί και πρέπει να είναι όχι αυτοσκοπός αλλά το μέσον για την κατανόηση του πρωτότυπου κειμένου.

Μαθησιακοί στόχοι

Σκοπός του μαθήματος είναι να παρουσιαστεί η προβληματική που έχει αναπτυχθεί όσον αφορά το θέμα της μετάφρασης των ιερών κειμένων, καθώς και ειδικότερα των λειτουργικών κειμένων, οι αντιτιθέμενες απόψεις και η σχετική επιχειρηματολογία, αλλά και η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας της μετάφρασης σε ένα πολυπολιτισμικό και πολυγλωσσικό περιβάλλον.

Τελικός στόχος είναι η επίγνωση των ορίων της μετάφρασης, η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, η ικανότητα χρήσης της μετάφρασης ως μέσου για την κατανόηση και διάδοση του πρωτότυπου κειμένου, αλλά ταυτόχρονα και η παραδοχή ότι το πρωτότυπο κείμενο παραμένει μοναδικό και αναντικατάστατο.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Οι επιμορφούμενοι θα πρέπει να αποκτήσουν μεταφραστική παιδεία, απαραίτητη προκειμένου να είναι ικανοί αφενός να πάρουν θέση στη σχετική προβληματική και αφετέρου να μεταφέρουν στους μαθητές τους τη χρησιμότητα της μετάφρασης καθώς και την ανάγκη κριτικής στάσης απέναντι στο μεταφρασμένο κείμενο. Κυρίως όμως να δείξουν στους μαθητές την αξία της πρωτότυπης γλώσσας των ελληνικών βιβλικών, πατερικών κειμένων και λειτουργικών κειμένων και την ανάγκη μελέτης και διατήρησης αυτού του γλωσσικού πλούτου.

Διδακτική μέθοδος-υλοποίηση

1. Το μάθημα συνοδεύεται από ένα έντυπο σχεδιάγραμμα με τους βασικούς άξονες της μεταφραστικής προβληματικής, για την καλύτερη παρακολούθηση της πορείας της διδασκαλίας.

2. Στο τέλος κάθε ενότητας παρέχεται ικανός χρόνος για υποβολή ερωτήσεων και διευκρινίσεων.